

Disput o filozofijah Vzhoda

Cankarjeva založba je ob izidu Veljačičeve knjige Ločnice azijskih filozofij pripravila dobro obiskano okroglo mizo – Kritično o evropocentričnih stereotipih

Številni poslušalci sredine okrogle mize CZ, pripravljene ob izidu Čedomila Veljačiča Ločnic azijskih filozofij, so zaploskali filozofu Mirku Hribarju, ki na povabilo urednice Ksenije Dolinar k besedi o tej knjigi ni povedal drugega, kot da ima zdaj, po koncu svojega življenjskega ukvarjanja s filozofijo sicer vpogled v njeno celoto, vendar ob tem odkriva nemočnost besed, kajti vse je v tišini. V tišini popolnega ničja je več od vsega na svetu.

Tako se (lepo) reče, to je pač že stokrat slišana publicca, v dvorano E3 ljubljanskega CD pa so ljudje pač prišli, da bi kaj slišali o tej knjigi in njenih izzivih za evropsko filozofijo. In tudi zanje je bilo poskrbljeno, kajti uredništvo CD je k aktivnemu sodelovanju na tem srečanju povabilo recenzenta te knjige Marka Uršiča, prevajalca Veljačičeve knjige Božidarja Kanteta in strokovnjake Majo Milčinski, Vladimira Sruka, Andreja Uleta, Valentina Kalana, Primoža Škobernetta in Marka Kerševana.

Marko Uršič je uvodoma predstavil Čedomila Veljačiča kot ustanovitelja katedre za vzhodne filozofije na zagrebški filozofski fakulteti in avtorja 10 knjig in več kot 100 strokovnih člankov. Avtor zadnje desetletje živi na Šri Lanki kot budistični menih z imenom Bhikkhu Nānā-jivako. Ločnice azijskih filozofij so prvič izšle pred 14 leti v Za-

grebu in so temeljito panoramsko delo o vzhodnih filozofijah. Te dni pri CZ izšli prevod tega dela je njegov prvi del (knjiga se členi na 3 enote, in sicer **Osnove indoiranskega pogleda na svet – vede in avesta, Džainizem in budizem in Kitajska- taoizem in konfucijanstvo**), prihodnje leto pa bo izšla še druga knjiga, ki obravnava filozofije islama, nadaljnji razvoj kitajske filozofije in vzhodne filozofije 20. stoletja. Po Uršičevem mnenju je za Veljačičevo knjigo značilen komparativni pristop, ki odkriva nagovor vzhodnih filozofij zahodnemu mislecu, kar usmerja k primerjavi vzhodne in zahodne tradicije, pri tem pa je predpostavka te primerjave philosophia perennis, večna ljubezen do modrosti, katere poglobitveno načelo je filozofija kot »way of life«, njen etos pa je nenasilje. Uršič je opozoril tudi na nevarnost totalitarnosti komparativne meto-

de, ki lahko privede do nasilja, ko evropski filozofi (primer za to tendenco je Hegel) evropocentrično prilajajo vzhodne filozofije in jih prilagajajo lastnim normam.

Prevajalec Božidar Kante je zato opozoril, da gre v tej knjigi tudi za Veljačičev spopad s Heglovim pojmovanjem zgodovine duha; avtor nastopa proti pojmu napredka, zakoreninjenem v zahodni tradiciji. Kot prevajalec je skušal avtorjeve navedke poiskati v izvorniku in jih prevesti iz njega. Maja Milčinski se ni strinjala s stališčem recenzenta, da je to delo še vedno dovolj aktualno, kajti po 78. letu je izšlo na tem področju veliko novih razprav. Moti jo tudi, ker se Veljačič osredotoča le na zelo stare vire (interpretacije), večinoma gre za reference do 20. let tega stoletja, prav tako pa navaja celo napačne letnice dinastij in uporabljata napačno transkripcijo. Andrej Ule je opozoril na Heglovo obravnavo azijskih filozofij, ki jih locira na pol poti »od predstave do pojma« in jih izrabljuje kot dokaz za svojo lastno konstrukcijo filozofije duha. Kasneje, v svojem zapisu o Bhagavadgiti je Hegel sicer opustil to ozko stališče. Po Uletovi sodbi je treba azijskim filozofijam priznati lastno filozofičnost, kajti navzlic različnim artikulacijam po višini mišljenja ne zaostajajo za evropsko tradicijo.

Vladimir Sruk je spregovoril o aktualnosti študija orientalskih filozofij in poslušalce usmeril tudi k novejšemu Veljačičevemu delu Pisma s pustinjačkov otoka, v katerem avtor opisuje svojo izkušnjo ob odpovedi življenju na »divjem zahodu«. V nadaljevanju razprave je Primož Škoberne poudaril praktično naravo orientalskih filozofij, Marko Kerševan je razmišljal o orientalskih filozofijah kot izzivu za sociologijo religije (ki je že od Maxa Webra usmerjena h komparativni obravnavi religij), medtem ko je Valentin Kalan problematiko današnje recepcije vzhodnih filozofij umestil v kontekst sodobnih humanističnih ved. Te se soočajo z vprašanjem smisla in dobi tehnike, in tudi za to obnebje mišljenja je dragocen nagovor orientalskih filozofij.

JANEZ STREHOVEC